

TFK ainekava põhikoolile	Ainevaldkond: Sotsiaalsained	Õppeaine: Ajalugu
Kooliaste: II	Klass: 5.klass	Tundide arv: 2
Õppeaine kirjeldus:		
<p>Ajaloo algõpetuse peamine eesmärk on huvi äratamine ajaloo vastu ning ajaloo õppeks tarvilike teadmiste ja oskuste kujundamine. Soovitatav on kasutada mängulist, aktiivse tegevuse kesksel, arutelu- ja lugudepõhist käsitlust. Õppetöös kasutatakse erinevaid ajalooallikaid ning minevikust jutustavaid pilte, lugusid, filme jne. Õpilased tutvuvad ajaloo põhimõistetega ning kujundatakse ja arendatakse mitmesuguseid oskuseid: ajas orienteerumine, oskus töötada erinevate ajalooallikatega, funktsionaalne kirjaoskus, küsimuste esitamine ning neile vastamine, informatsiooni hankimine ja selle usaldusväärsuse hindamine, koostööoskus ja loovus, kasutatakse ajalooalast sõnavara.</p>		
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:		
<ol style="list-style-type: none"> 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist; 2) ajaloo mõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus; 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus; 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlus oskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus; 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus; 6) allikaanalüüs ja ajaloo kaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus. 		
TEEMA 1: Ajaarvamine ja ajalooallikad		
Õpitulemused:	Õppesisu:	
<p>Ajaarvamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, ajajoon, Rooma number, araabia number; 	<p>Maailmas on erinevaid ajaarvamise alguspunkte. Ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline ning ajaloolased teevad seda selleks, et lihtsustada mineviku uurimist. Erinevad rahvad loevad ajaarvamise alguseks neile tähtsaid sündmusi. Minevikust rääkimisel tugineme aastaarvudele, mis aitavad õppida tajuma aja kulgu, et saada paremini aru minevikus aset leidnud sündmustest ja protsessidest, muutustest ja järjepidevusest nii maailma kui ka Eesti ajaloos ning isiklikus elus. Õppides kasutama aja mõistetega seonduvaid sõnu, fraase ja kronoloogiat kujuneb õpilasel oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid, mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajatühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid; 	<p>Ajaloolane taastab minevikku ajaloallikate abil ning seletab kõike tagantjärele, lähtudes sellest, kuidas me praegu varem toimunud aru saame. Kõik, mis meid ümbritseb võib olla ajalooteadmiste allikas. Küsitledes oma vanemaid või uurides vanu dokumente võib õpilane ise luua uut ajalooteadmist. Üht sündmust võib kirja panna erinevalt, autoril on oma hoiakud ja seisukohad, ajalooallikaid uurides ja kõrvutades teeb ta järeldusi.</p>
<p>Ajalooallikad</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid. 	<p>Töö allikatega arendab õpilasel oskust kriitiliselt mõelda, teha järeldusi, luua seoseid, kujundada oma seisukoht ning seda põhjendada.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväarsust 	<p>Oskus kriitiliselt mõelda ning allikaid analüüsida võimaldab õpilasel hinnata nende usaldusväarsust, kasutada teabeallikaid eesmärgipäraselt, orienteeruda meediaväljas, tunda ära propagandat ja manipuleerimist ning kujundab õpilase suutlikkust olla infoväljas iseseisev otsustaja.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab perekonnaloouurimisel eritüübilisi allikaid 	<p>Koostada ajajoon ning õpilane kannab ajajoonele oma sünniaja. Seejärel leiab internetist kuni oma praeguse vanuseni sündmuseid Eesti ja maailma ajaloost, mille kannab ajajoon (valdkonnad majandus, kultuur, teadus, poliitika, sport jne).</p>
<p>Põhimõisted:</p>	
<p>Mõisted: eKr, pKr, sajand, aastatuhat, ajatelg, Rooma number, araabia number, suulised, esemelised, kirjalikud ja audiovisuaalsed allikad; muuseum, arhiiv, kroonika, legend, arheoloogia, muistis</p>	
<p>Õpistrateegiad:</p>	
<p>Töö erinevate allikatega; esitluste tegemine; suulise ajalooallikaga töö.</p>	
<p>Digipädevused:</p>	
<p>Koostab digivahendite abil ajajoon: https://www.timetoast.com/timelines/dipity-online-timeline; digikeskkondades oma teadmiste- oskuste kinnitamine-kontrollimine. NT teha ajajoon, kus on olemas järgmised sündmused: õpilase sünniaasta, Eesti iseseisvumine, kodulinna rajamine vms.</p>	
<p>Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüpelink)</p>	<p>Praktilised tööd:</p>

<p>Matemaatika - aja mõõtmine: arvkiire koostamine, sajandite määramine, arvutamine - kui palju aega on ühest sündmusest möödunud?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Muuseumi esitlus • Kahooti valmistamine
<p>TEEMA 2: Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu (elu muinas- ja keskajal)</p>	
<p>Õpitulemused:</p>	
<p>Elu muinasajal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus 	<p>Õppesisu:</p> <p>Mineviku tundmine on alus tänapäeva mõistmiseks, olemasoleva väärtustamiseks ja tulevikusuundumuste prognoosimiseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab kodukohaga ja Eestiga seotud muinasaja asulaid ning kirjeldab selle/nende tekkimise ja kujunemise põhjuseid • Kirjeldab muinasaja inimese eluolu ja selgitab inimese sotsiaalse rolli kujunemist ühiskonnas • Nimetab mõnda avastust /leiutist ja selgitab selle/nende tähtsust
<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ja iseloomustab allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust 	<ul style="list-style-type: none"> • Teab muistse vabadusvõitluse põhjuseid ja tagajärge • Teab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised • Selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas
<p>Eluolu keskajal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas 	<p>Mineviku vastu huvi äratamise ning ajaloosündmuste, ajalooliste isikute ja eluoluga tutvuse tegemine arendab õpilase mina- ja maailmapilti ning aitab mõista ühiskonnas toimunud muutusi erinevatel ajaperioodidel ja nende mõju tänapäeval ja näha kõiges selles erinevaid põhjuse-tagajärje seoseid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab ja selgitab, mis roll oli kirikul keskaja ühiskonnas ja kultuuriloos • Toob näiteid oma kodukoha ja/või Eesti ajaloomälestistest ja selgitab nende olulisust

<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat, toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu 	<p>Kodukoha ajaloo tutvumine aitab õpilasel luua käsitletava teema ja paikadega isikliku seose ning väärtustada kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab keskaja inimese eluolu ja tegevusalasid • Kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat
<p>Põhimõisted:</p>	
<p>Kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, korilus, küttimine, kodukohaga seotud muinasaja asustus, muinaslinnus, muistne vabadusvõitlus, Läti Henrik, Liivimaa kroonika, maakond, ristiusk, Lembitu, Ristiusk, kirik, (katoliku kirik, paavst), klooster, elu keskajal linnas ja maal, raad, tsunft, raekoda, Hansa Liit, gild, linnaõigused, linnused</p>	
<p>Õpistrateegiad:</p>	
<p>TTS-meetod, töö kaardiga, kontuurkaardi täitmine, pildianalüüs, pildiülesanne, ajajoone koostamine, küsimuste moodustamine, segipaisatud laused, häälega lugemine, faktipüramiid Läti Henriku ja Lembitu kohta, võrdlemine</p>	
<p>Digipädevused:</p>	
<p>Internetist vajaliku info otsimine; õpilane mõistab, et digivahenditega saab leida ja säilitada infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.</p>	
<p>Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)</p>	<p>Praktilised tööd:</p>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Töö kaardiga: õpilane täidab ajaloo atlase põhjal kontuurkaardi muinasmaakondade kohta ja võrdleb seda tänapäeva Eesti haldusjaotusega; toob esile, mis maakonnad on tänapäeval alles, ning märgib välja, mis muinasmaakonnas õpilane praegu elab. 2. Häälega lugemine: loetakse esmalt lühikest lõiku Läti Henriku "Liivimaa kroonikast" ja seejärel suuline arutelu loetu põhjal. 3. Võrdlev tabel: paavsti roll keskajal ja tänapäeval (J. Le Goff raamat "Keskaeg")
<p>TEEMA 3: Eesti 16.-18. sajandi sõdade perioodil (elu uusajal, kool vanal ajal, rahvuslik ärkamisaeg)</p>	
<p>Õpitulemused:</p>	<p>Õppesisu:</p>
<p>Liivi sõda ja Põhjasõda; Liivimaa kroonikad</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Nimetab ajaloolisi 	<p>Suurema osa ajaloost on peetud sõjalist jõudu ainsaks riikidevaheliste tülide lahendamise vahendiks. Inimkonna tuhandetesse aastatesse ulatuvas ajaloos on inimesed sõdinud tunduvalt</p>

<p>isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos, toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusel mõjust minevikus</p>	<p>rohkem, kui elanud üksmeeles. Ajaloos on nii lühiajalisi sõjalisi kokkupõrkeid, mis on kestnud mõned päevad ja nädalad, kuid ka kümneid aastaid väldanud sõdu. Sõjad on hävitanud suuri riike ja sünnitanud uusi suurvõime. 16.-18. sajandil toimunud sõjad muutsid oluliselt Eesti poliitilist olukorda. Kõige paremini kajastavad neid muutusi ajalookaardid. Kujundatakse oskust orienteeruda ajas ja töötada allikate ja kaardiga, õpitakse tundma isikuid, kelle otsustel oli mõju Euroopa ja Eesti ajaloole, sh kodukandile.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab ajaloosündmuste ajalist järgnevust ● Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ● Nimetab ajalooliseid isikuid ja miks nad on ajaloos olulised
<p>Elu uusajal</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu 	<ul style="list-style-type: none"> ● kirjeldab inimeste eluolu minevikus ● teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust ● leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid
<p>Kool vanal ajal</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis 	<ul style="list-style-type: none"> ● kirjeldab hariduse andmist minevikus; ● leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid
<p>Rahvuslik ärkamisaeg</p> <ul style="list-style-type: none"> ● nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos 	<ul style="list-style-type: none"> ● teab, kes olid Johann Voldemar Jannsen, Lydia Koidula, Carl Robert Jakobson, Jakob Hurt ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos ● kirjeldab tähtsamaid ärkamisaja sündmusi ● nimetab mõnda kodukohaga seotud isikut ja/või sündmust ja/või ajaloomälestist
<p>Põhimõisted:</p>	
<p>Liivi sõda, Ivan IV (Balthasar Russow, Liivimaa kroonika) Põhjasõda, Karl XII, Peeter I, Rehielamu ja mõis, toidulaud, rõivad ja rahvatraditsioonid, pärisorjus, Tartu Ülikool, talurahvaharidus ja Bengt Gottfried Forselius, Rahvuslik ärkamisaeg, Jannsen, Koidula, Jakobson, Hurt, laulu- ja mänguseltsid, I üldlaulupidu</p>	

Õpistrateegiad:	
<p>leiab ja sõnastab infot erinevate allikate, ajaloolise kaardi, graafikute abil. Nt graafikute põhjal Eesti rahvaarvu languse ja tõusu põhjuste ja tagajärgede sõnastamine. Sündmuste järjestamine ja ajajoonele kandmine. Viib kokku sõja põhjused ja tagajärjed, valitsejad. võrdlevate ülesannete kaudu analüüsioskuse arendamine.</p>	
Digipädevused:	
<p>Eestimaa kuulsad inimesed: Lydia Koidula: https://www.youtube.com/watch?v=qVL3fiKAP3Q Jakob Hurt: https://www.youtube.com/watch?v=tLcv1bZuH0s Carl Robert Jakobson: https://www.youtube.com/watch?v=mVm7XKj3eaQ Eestlaste perekonnanimed: https://www.ra.ee/apps/onomastika/index.php/et</p>	
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)	Praktilised tööd:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Töö tekstiga: kava koostamine Põhjasõja kohta. 2. Ajatelg: rühmatöö ajateljega. Õpilased paigutavad teljele valitsejatega seotud sündmused. Oluline on, et sündmused oleksid õiges ajalises järjekorras. Teljele saaks kanda ka pilte (nt Kadrioru loss, mille juurde märgitakse, kuidas see on Peeter I seotud). 3. Kokkuvõttev plakati Eesti keskaja kohta erinevatel teemadel 4. Mälestused: õpilased küsivad oma vanematelt ja/või vanavanematelt nende kooliaja kohta ning teevad võrdleva tabeli. 5. Mõistekaart: mis oli rahvuslik ärkamine?
TEEMA 4: Eesti iseseisvumine (Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel, Eesti ja Teine maailmasõda, Nõukogude aeg, iseseisvuse taastamine)	
Õpitulemused:	Õppesisu:
<p>Eesti iseseisvumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid 	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab Eesti iseseisvumise näitel põhjuse ja tagajärje seost • teab, kes olid Konstantin Päts, Konstantin Konik ja Jüri Vilms ja põhjendab nende olulisust

	<ul style="list-style-type: none"> ● teab, millal ja kus kuulutati välja Eesti Vabariik
<p>Iseseisev Eesti kahe maailmasõja vahel</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos. Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost ● toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos 	<ul style="list-style-type: none"> ● teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi ● teab ja oskab selgitada võidupüha tähtsust Eesti kultuuriloos ● teab, kes oli Jaan Poska ja põhjendab tema olulisust. ● Selgitab Tartu rahu tähtsust ● kirjeldab üldist eluolu ja kultuuri, toob näiteid
<p>Eesti ja Teine maailmasõda</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus; kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost 	<ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid, kuidas Teine maailmasõda mõjutas elu Eestis ● teab, kes olid Jossif Stalin ja Adolf Hitler ning selgitab nende mõju Eesti ajaloole ● toob näiteid oma perekonnaloost
<p>Nõukogude aeg</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid sündmustest ja protsessidest Eesti ajaloos ja isiklikus elus; toob näiteid ajaloomälestisest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised 	<ul style="list-style-type: none"> ● iseloomustab erinevatest valdkondadest ENSV eluolu ● toob näiteid ja teab mõnda lugu oma perekonnaloost ENSV ajal ● teab ja tunneb kodukohaga seotud paiku, isikuid
<p>Iseseisvuse taastamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust; toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus 	<ul style="list-style-type: none"> ● teab, kes oli Lennart Meri selgitab tema olulisust ● teab, mis põhjustel sai Eesti iseseisvuse taastamine võimalikuks ● oskab nimetada mõnda iseseisvumise taastamisega seotud sündmust ● teab mõnda perekonnalugu
<p>Põhimõisted:</p> <p>Päästekomitee: Päts, Konik, Vilms, iseseisvusmanifest, iseseisvuse väljakuulutamine, Vabadussõda (1918-1920), Johan Laidoner, Võnnu lahing - võidupüha, Poska, Tartu rahu, Eesti aeg kahe maailmasõja vahel: Maaseadus, Eesti kroon, üldine eluolu ja kultuur, Stalin, Hitler, MRP, Nõukogude okupatsioon, küüditamine, Saksa okupatsioon, holokaust, suur põgenemine, metsavendlus, kolhoos, eluolu ENSV-s, laulev revolutsioon, Balti kett, Lennart, Meri, fosforiidisõda</p>	

Õpistrateegiad:	
Töö tekstiga: õpetaja annab ette ülevaate Eesti iseseisvumisest ja küsimused, millele vastata/iseseisvusmanifesti lugemine; Faktipüramiid: koos pannakse kirja olulisemad märksõnad iseseisvumise kohta. Pildi- ja kuulamisülesanne: rahvussümboolika (lipp, vapp, hümn, nominaalid jne).	
Digipädevused:	
masteryapp.eu - õppevideo küsimustega; Ajalooalaste küsimuste koostamine lõikude kohta, paariline vastab või küsitakse klassikaaslastelt (Kahoot, Quizziz)	
Seos lõiminguplaanidega (pealkiri ja hüperlink)	Praktilised tööd:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vabadussõja loo ülesanded 2. Vabadussõja monumendi või paiga külastamine.